

پنومونی یا ذات الریه^(۱)

نویسنده: مهندس مهدی صمدانی

پنومونی یا ذات الریه، یک بیماری جدی ریوی است. این بیماری در اثر ورود یک عامل بیماری زا مانند باکتری، ویروس، قارچ، یا انگل به داخل مجرای تنفسی تحتانی یا ریه ها شروع می شود. در اثر پیشروی عفونت، حفره های میکروسکوپی که کارشان جذب اکسیژن در ریه می باشد متورم می شوند یا از مایع پر میگردند و در نتیجه تنفس بیمار دچار اختلال می شود.

چه کسانی در معرض ابتلا به عفونت ریه قرار دارند؟

هر فردی می تواند به ذات الریه مبتلا شود ولی افراد بالای ۶۵ سال، کودکان زیر ۲ سال، و کسانی که مشکلات دیگر سلامتی دارند در معرض خطر ابتلای به عفونت ریه قرار دارند. بیماران مبتلا به آلزایمر^(۲) و سایر انواع دمانس که نقص سیستم ایمنی دارند یا با مشکلات بلع که منجر به ورود غذا به مجاری تنفسی می شود روبرو هستند، بیشتر مستعد ابتلا به این بیماری می باشند و در صورت ابتلا، در معرض خطر بیشتری قرار دارند.

علائم عفونت ریه چیست؟

- سرفه که معمولاً همراه با خلط غلیظ سینه بوده و به رنگ های زرد، سبز، قهوه ای مشاهده می شود و در پاره ای موارد دارای رگه های خونی است.
- مشکلات تنفسی، از جمله نفس کشیدن های کوتاه و کم عمق، که به سختی انجام می شود.

- تب که معمولاً بیشتر از 39 درجه است. توجه داشته باشید که افراد مسن، حتی در زمان عفونت شدید، ممکن است تب نداشته باشند.
- ضربان قلب که تند تر از حد معمول است.
- لرز که همراه با تعرق شدید است.
- افت اکسیژن خون.

مداوای عفونت ریه

بهترین گزینه در این موارد مراجعه به پزشک خانواده است. او با گوش کردن به صدای ریه بیمار و مشاهده حالات و عوارض بیماری، نسبت به مداوای بیمار اقدام می کند. در بعضی موارد برای تعیین نوع باکتری یا ویروس، پزشک ممکن است عکس برداری از ریه، آزمایش خون، و یا آزمایش خلط سینه را تجویز نماید. عفونت ریه اگر زود تشخیص داده شود و داروی مناسب تجویز گردد، ظرف ۷ تا ۱۰ روز مداوا می گردد.

عفونت ریه در بیماران مبتلا به دمانس

ذات الریه در بیماران مبتلا به دمانس نگران کننده تر از سایر بیماران است. افراد مبتلا به بیماری آلزایمر^(۲) و سایر انواع دمانس، علاوه بر مشکلات افراد مسن، به عوارض دیگر و عفونت های بیشتری نیز مبتلا هستند. آنها در دوران پایانی و در بعضی موارد حتی در دوران میانی بیماری، به مشکلات بلع دچار می شوند. بدین معنی که هنگام صرف مایعات یا غذا، مقداری از آن به کانال هوای آنها راه پیدا می کند.

- به ورود مواد غذایی به داخل کانال هوا، اصطلاحاً اسپیره شدن (Aspiration) یا تنفس کردن مواد غذایی می گویند. اسپیره شدن می تواند در اثر ورود آب دهان بیمار یا رفلکس اسیدی معده به داخل مجرای تنفسی نیز اتفاق افتد.
- ورود مواد غذایی به داخل کانال هوا معمولاً با سرفه شدید همراه است. در زمانی که بیمار توان بیشتری دارد، سرفه کردن باعث خروج تمام یا اکثر مواد راه یافته به کانال هوا می گردد. یا کم شدن توان بیمار، سرفه ها قدرت لازم را برای دفع این مواد از کانال هوا ندارند و مقداری از آنها به داخل ریه وارد می شود.
- جمع شدن مواد خارجی در داخل ریه تولید نوعی عفونت می کند. به این نوع عفونت ریه، پنومونی اسپیراسیون نیز می گویند (Aspiration Pneumonia) یعنی عفونت ریه که در اثر تنفس کردن مواد غذایی بوجود می آید.

- اسپیراسیون در افراد مبتلا به بیماری دمانس که با مشکلات بلع روبرو هستند ممکن است بدون بروز آثار سرفه یا ناراحتی های دیگر اتفاق بیفتد و به همین دلیل به آن اسپیراسیون خاموش می گویند.

راه های پیشگیری از عفونت ریه در بیماران مبتلا به دمانس:

متأسفانه مشکل ورود غذا و مایعات به کانال هوای بیمار در مراحل پایانی، به دلیل اختلال در سیستم بلع بیمار، اجتناب ناپذیر است. پزشکان و کارشناسان گفتار درمان، می توانند در ارزیابی قدرت بلع و راهکارهای جلوگیری از اسپیراسیون به شما کمک کنند. به علاوه، راهکارهای زیر می توانند کارگشا باشند:

- دست ها را به کرات، مخصوصاً در زمان سرو غذا و مایعات به بیمار، با آب و صابون بشویید. در صورت نیاز می توانید از ژل ضد عفونی استفاده کنید.
- بیمار را به حالت عمودی روی صندلی بنشانید. سر او را کمی به جلو خم کنید تا دریچه کانال هوا در زمان بلع غذا بسته باشد. از خوردن غذا و آشامیدنی به بیمار در حالت خوابیده جدا احتراز کنید.
- غذا و نوشیدنی بیمار را در محیطی آرام و بدون حواس پرتی به وی بخورانید که احتمال ورود آن به داخل کانال هوا کم شود.
- لقمه های کوچک در دهان بیمار بگذارید و قبل از اطمینان از خالی بودن دهان، لقمه ی بعدی را به وی ندهید.
- غذای بیمار را در صورت نیاز، درغذا ساز یا مخلوط کن چرخ کنید به طوری که غلظت آن شبیه ماست غلیظ باشد. مایعات را نیز در صورت لزوم غلیظ کنید که بلع آن آسان شود. مقاله خوردن و آشامیدن را مطالعه کنید.
- از شربت های سینه موکولیتیک با تجویز پزشک استفاده کنید. بخور سرد یا گرم نیز می تواند هوای خشک محیط را برای تنفس بیمار سازگار تر کند.
- در طول روز حداقل ۴ مرتبه به بیمار فیزیوتراپی ریه بدهید یعنی بیمار را به طرف جلو خم کنید و با کف دست به سرتا سر پشت وی ضربه بزنید تا خلط موجود در ریه کنده شده و در نهایت به طرف بالا حرکت کند.
- به سلامت دندان ها و لثه ها توجه کنید. دهان ما مرکز حضور انواع باکتری هاست. عفونت دندان و لثه به ازدیاد باکتری ها می انجامد و آب دهان بیمار که وارد کانال هوا شود، ریه را آلوده می کند.
- ترش کردن معده نیز عامل دیگری است. اگر غذا در معده بیمار ترش می کند، باید با پزشک خانواده مشورت کنید که اسید معده را تحت کنترل درآورد. رفلکس اسیدی معده باعث می شود کمی

از غذای نیمه هضم شده ی بیمار بالا بیاید و در نتیجه بلع ناکامل، وارد کانال هوای وی شود که نتیجه آن عفونت ریه خواهد بود.

مطالب این مقاله جایگزین مشاوره شخصی و خصوصی خواننده با اشخاص ذیصلاح و متخصص در رشته حرفه ای ایشان از جمله پزشکان، روانشناسان، حقوقدانان، و سایر حرف مربوطه نیست. توصیه میشود همواره، برای هر مورد بخصوص که با آن روبرو هستید، با متخصص مربوطه مشورت نمایید.

پا نوشت

- (1) پنومونی در زبان فارسی به نام های عفونت ریه، التهاب ریه، و ذات الریه نیز نامیده می شود.
- (2) «آلزایمر» شکل نوشتن رایج این بیماری در زبان فارسی است. تلفظ درست نام این بیماری آلزهایمر است که مترادف نام پزشک آلمانی تبار کاشف این بیماری به نام Alois Alzheimer در سال ۱۹۰۱ میلادی می باشد. در بعض نوشته ها، شما با شکل نوشتاری آلزهایمر برخورد میکنید.

مراجع و منابع

<https://www.unforgettable.org/blog/what-causes-pneumonia-in-people-with-dementia/>

دلایل بروز پنومونی در بیماران مبتلا به دمانس

<http://www.tebyan.net/newindex.aspx?pid=217285>

عفونت ریه، وبسایت تبیان، فارسی

http://www.hidoctor.ir/48710_%D8%B2%D9%85%D8%A7%D9%86%DB%8C%DA%A9%D9%87-%D8%B1%DB%8C%D9%87-%D9%87%D8%A7-%D8%B9%D9%81%D9%88%D9%86%D8%AA-%D8%A9%D9%86%D9%86%D8%AF.html

زمانی که ریه ها عفونت کنند، وبسایت دکتر سلام، فارسی

https://fa.wikipedia.org/wiki/%D8%A2%D8%B3%D9%BE%DB%8C%D8%B1%D8%A7%D8%B3%DB%8C%D9%88%D9%86_%D8%B1%DB%8C%D9%88%DB%8C

اسپیراسیون ریوی، ویکی پدیا، فارسی

<http://irannurse.ir/?p=2682>

اسپیراسیون و مراقبت های پرستاری آن، وبسایت ایران نرس، فارسی

<http://www.ghoftar.ir/494>

اختلال بلع، وبسایت گفتار، فارسی

<http://www.aparat.com/v/sAvUo>

ویدیوی عملکرد ریه ها در دم و باز دم، فارسی

www.dardashna.ir